

E D E B İ Y A T / A N I

Romancının Dünyası

Kerime Nadir

İçindekiler

Giriş / 9

- Işığa Doğru / 11
Sihirli Parıltılar / 16
Ünlü Yazarlar / 18
Yazı Yazmam Yasaklanıyor / 20
Romanların Kaderi / 23
Madalyonun Tersini / 24
İlk Kazandığım Para / 26
İlk Okuyucu Mektubu / 30
Yokuşu Tırmanıyorum / 34
Hıçkırık / 36
I Bir Antolojinin Hazin Öyküsü / 39
II İlk Acı Ders / 42
III Beş Kuruluşluk Ders / 44
Günahkâr Roman / 47
İlginç Bir Tanışma / 51
Bir Yanlışlık Melodramı / 54
Yıldızlara Bakarken / 56
Bir Demet Funda / 58
Roman Anlayışı / 59
Hayallere Veda / 61
Kalbe Girmenin Yolları / 63
Bir Dönüm Noktası / 65
Çeşitli Azizlikler / 68
Bir Çözüm Yolu / 70
Yeni Ufuklar / 71
Ara Romanlar / 74
Bâb-ı Âli Entrikaları / 76
Eleştiriler / 79
Acı Renkler / 82
İlk Süper Türk Filmi / 85
Şu İnsanlık Âlemi / 87
Sosyal Konulara Doğru / 89
Bir Hava Yolculuğu / 91
Dokuz Körün Bir Değneği / 94
Yeni Bir Dönüm Noktası / 98
Filmcilerden Yeni Mesaj / 102
Gerçeklik Yolunda / 103
Hayalsaray / 104
Öldürülen Kitap / 106
Yeni Çevreler / 110
Uğurlu Yıl / 112
Yeni Hamleler / 114
I Romana ve Romancıya Dair / 116
II Nasıl Okunuyoruz? / 119
III Ormanda Sürpriz / 123
IV Telefonla Bir Evlenme Teklifi / 126
V Meçhul Okuyucularımdan Aldığım
Aşk Mektupları / 129
Tarafsız Bir Eleştirisi / 132
Zeki Müren - Franz Schubert / 134
Özlediğim Sensin / 136
İkinci Hayat / 137
Şansın İpek Kapıları / 140
Azat Edilen Kuş / 143
Tekrar Beyazperde / 146
Çeşitli Girişimler / 147
Roman İçinde Roman / 149
Yine Roman İçinde Roman / 151
Sahnedeki Dönen Eser / 153
Romanlaşan Anılar / 155
Çocukluk Neredesin? / 158
Yıldızların Romanı / 163
Şanssızlar / 165
Şu Yazı Amatörleri! / 167

- Tanrı'ya Sıgınalım / **170**
Romanlaşan Gerçekler / **172**
Değerli Anılar / **179**
Kıbrıs Meltemi / **181**
Eserlerin Şansı / **183**
Can Dostlarım / **186**
Verimli Yıl / **188**
Yine Kıbrıs Meltemi / **190**
Tılsım / **194**
Tövbe / **196**
Pitigrilli'den İnciler / **198**
Harika Trafik / **203**
Ticari Cambazlık / **210**
Yeşilçam'da Devler Savaşı / **212**
Ruhlar Âlemi / **217**
Kıyasıya Rekabet / **230**
Senaryo Korsanları / **235**
Mutlu Bir Yazar Olmak! / **239**
Furya / **242**
Feleğin Çarkı Dönüyor / **246**
Oyun İçinde Oyunlar / **248**
Türkan Şoray'la Tanışıyorum / **252**
Değişen Dünya / **257**
Bahar Fırtınası / **258**
Acımasız Yeşilçam / **260**
Taçsız Kraliçe / **262**
Türkan Rota Değiştiriyor / **265**
Ansiklopediler / **269**
Bir Oyuna Getiriliyorum / **270**
Hızlı Bir Yıl / **274**
Hile Kuyumcuları / **276**
Dişi Arslan Devreye Giriyor / **278**
Son Oyunbazlık / **282**
Fırsat Düşkünleri / **285**
Kaybolan Dostlar / **292**
Bir Romancı Olarak / **294**
Son Filmim / **296**
Son Gürlüğü mü? / **299**
Çeşitleme / **301**
Kırkıncı Basamak / **304**
Ekrandaki Lekeler / **306**
Çıkış / 308

Giriş

Artık vakit geldi... Anılar yavaş yavaş belleğimden silinmeden kafamın içinde taşıdığım şu dünyayı ak kâğıtlara dökmem gerek!

Anılarını yazmak isteyen kişi eğer bunda içten davranmayacaksa, yani her gerçeği en açık bir biçimde yazamayacaksa eline kalemi almamalıdır. Aslında aklı başında hiç kimse kişisel yaşamını başkalarının gözü önünde sergilemek yanılığısına düşmez. Ama bir sanatçı, bir yazar, herhangi bir meslek adamı uğraşlarıyla ilgili yığınlarla konudan rahatlıkla söz edebilir sanırım.

İşte ben de, bütün içtenliğimle, kırk yılı aşan yazarlık yaşamımın anılarını aktarmaya çalışacağım. Bu isteğe kapılışımdaki neden “anılarını yazmak” modasına uymak değil; eserlerimle yaşadığım dünyayı bütün gerçekleriyle okurumun gözü önüne sermektir. Böylece bazı olumsuz yargıların birikimi olan yanlışlıkları da düzeltmek imkânı bulabileceğim umudundayım. Yine bu arada, kısmen bilinenler dışında, hiç bilinmeyen birçok ayrıntı da gün ışığına çıkmış olacaktır.

1953-1954 yıllarında *Yirminci Asır* dergisinde yayımlanan “Okuyucularıma Mektuplar” başlıklı seri yazımda, yazı hayatımdan bazı anılara yer vermiştim. Sonradan bunun birtakım sakıncaları olduğunu fark ettim. Ve şöyle düşündüm: Bir romancı, kaleminin yarattığı kahramanların ardına saklanmalıdır her zaman. Ne kadar iyi saklanabilirse, o kadar rahat hareket edebilir çünkü. Doğrudan doğruya okurun karşısına çıkan yazar, her bakımdan korunmasız ve zayıf kalır.

Ama şimdi böyle düşünmüyorum. Bir romancı çağına tanık olabilecek anılarını yazarken, yarattığı kahramanların ardına saklanmak gereğini duymamalı, okurun karşısına doğrudan doğruya çıkmalı, rahat hareket etmeli, yazarlık namusuna sahip olmanın verdiği güvenceyle de kendini zayıf ve korunmasız hissetmemelidir.

Romanlarımı yazılış tarihleriyle ele alacağım. Kırk yılın, kırk

basamağı olan bu kitap dizisi, bir romancı olarak geçtiğim yoldur. *Romancının Dünyası* da zaten bu yoldan ibaret! Bu yoldaki kaderimi adım adım tekrar izleyip son aşamada vardığım yeri saptamak istiyorum.

Edebiyat dünyamızda kırk yıllık dönemin gerçek tablosu olarak küçümsenmez bir değer taşıyacağından kuşku duymadığım bu kitap, birçokları için ilginç olmayabilir. Ama yine birçokları kadar da, gelecek kuşaklar içinden bu anıların toplumsal ve tarihsel niteliği üzerine eğilecekler bulunacaktır sanırım.

Işığa Doğru

Yıl 1937, *Servetifünun-Uyanış* dergisinden bir çağrı alıyorum. Haftada birkaç gün genç yazarlar toplanıyorlarmış orada. Beni de tanımak ve aralarında görmek istiyorlar. Basımevinin başdizgicisi Mehmet Dizman eliyle birkaç küçük yazı göndermiştim dergiye. Ve bunlar peş peşe yayımlanmıştı.

Pırıl pırıl aydınlık bir bahar günü Emirgân'daki evimizden çıkıyorum. Sevinç ve heyecanla *Servetifünun-Uyanış* dergisinin yolunu tutuyorum. Yaprakları arasından benek benek güneş ışınları elenen akasya ağaçları altında Bâb-ı Âli yokuşunu koşarcasına, uçarcasına çıkıyorum.

Rahmetli Ahmet İhsan Tokgöz tarafından (kendi basım evinde) çıkarılan *Servetifünun-Uyanış*, Cağaloğlu'nda, Nuruosmaniye'den Divanyolu'na çıkan Türbedar Sokağı'nda. Kalbim hızla çarparak çift kanatlı büyük demir kapıdan geçip dış avluya, oradan da hole giriyorum.

Bugün gibi gözümün önünde: İçerisi loş olduğu için ışıklar yanıyor. Hemen girişte, camlı bir bölme ardındaki masanın etrafında toplanmış kişiler dönüp bana bakıyorlar. Bu grupta kimler var? Anımsadığıma göre, Halit Fahri Ozansoy, Bâki Süha Ediboğlu, Ali Kemal Meram, İbrahim Hoyi, Neriman Hikmet, Muazzez Kaptanoğlu ve Gavsî Halit Ozansoy... (Sonraları git-tikçe genişleyen bu kadroya birçok tanınmış isim daha katıldı.)

Derginin yazı işleri müdürü olan Halit Fahri Ozansoy'un yardımcısı (oğlu) Gavsî Halit Ozansoy ayağa kalkıyor ve beni oradakilerle tanıştıyor.

Bu arkadaşlar arasında bugün sonsuzluğa göçmüş olanlardan biridir Gavsî Halit Ozansoy. Orta boylu, çelimsiz, soluk yüzlü, zeki bakışlı bir gençti. Benim bu yazı ailesine katılmama, onunla yaptığımız küçük bir polemik neden olmuştu aslında. Bir yazısında meyhaneye yakıştırdığı alaturka musikiyi savunmaya kalkıp bu yazıyı yanıtlamış, dergiye çağırımı da bunun üzerine almıştım.

Muazzez Kaptanoğlu hemen beni yanına oturtuyor. Sarışın, yeşil gözlü, güler yüzlü güzel bir genç kız. Sıcak bir yakınlık ve ilgi gösteriyor bana. Bütün arkadaşlar nazik ve ilgili. O kuşakların saygı ölçüleri içinde, efendice bütün davranışları. Ne yazık ki, bu yazı ailesinde, güzel bir uyum içinde uzun süre beraber çalıştığımız bu arkadaşlardan hayatta kalanların da bugün nerede, ne âlemde olduklarını bilmiyorum.

İşte, yazı dünyasına attığım bu ilk adımla delicesine özlediğim bir iklime kavuşmuş bulunuyordum. Çok genç yaşımdan bu yana kafamın içinde ve ruhumda kaynayıp coşan, sonra da kalemimden kâğıtlara dökülen düşünce ve duygu seli, önümde açılan sihirli bir kapıdan ışığa çıkıyordu. Evet, yazılarımı artık sergileyebilecek özgürlüğe ve olumlu bir ortama kavuşmuştum.

O günleri anarken içimi tatlı bir sızı kaplar. Yazılarımın ilk kez baskı makinelerinden geçmesi, o yazıların dergi sayfalarında çıkması; matbaa kokusu, kâğıt ve mürekkep kokusu, dünyada hiçbir şeyin yerini tutamayacağı bir coşku ve mutluluk verirdi bana. O zaman yirmi yaşlarındaydım. Nasıl olduğunu bilmeden, büyülenmiş bir insan gibi, ayaklarım âdeta yere basmayarak beni çağırın ışığa doğru koşuyordum.

Öykümün bu noktasına daha sağlam adımlarla varabilmek için çok daha gerilere, çocukluğuma kadar dönmem gerek!

Çocukluğumda yaz aylarını genellikle teyzelerimin Beylerbeyi'nde, Çamlıca yolundaki köşklerinde geçirirdik. Orada aile arasında uzak akrabadan bir de haminnemiz vardı. Ufak tefek, tonton bir ihtiyarcık. Arada sırada bize -hatırlayabildiği kadar- masallar anlatırdı. Ama çok defa bunda nazlanırdı. Ben üzülürdüm haminnenin masal anlatmada gösterdiği bu naza. Hatta, "Durmadan anlatsa ne olur sanki? Bu kadar sevdiğimizi bile bile nasıl böyle yapıyor?" diye şaşardım.

Bize masal söyleyen başkaları da vardı tabii. Ben onlara da asılırdım boyuna. Masallar beni öylesine sarardı ki, bütün oyunlar tamamen anlamsız kalırdı masal dinlerken duyduğum zevkin yanında. (Bugünün çocukları bizden ne kadar şanslı! Televizyon ve radyolardaki çocuk yayınları onların bu gereksinimlerini ne güzel karşılıyor!)

Daha sonraları kendim masallar anlatmaya başladım.

Çocuklar etrafıma toplanırlar, beni hayran hayran dinlerlerdi. Önceleri bildiğim masalları anlatıyordum ama giderek kendim masallar uydurmaya başladım. Çoğu kez, “Arkası yarın” dedim onlara. Böylece masallar uzar uzar, bazen günlerce sürerdi. Bugün hâlâ eski arkadaşlarım bana bu sürekli masallardan söz ederler. Ama ben artık hiçbirini hatırlayamıyorum. Keşke o zaman bunlar kaleme alınabilseydi, belki de güzel, bana özgü bir masal dizisi oluşurdu.

Bu masal tutkusunu süredururken ben de on bir yaşımı sürüyordum. Okumayı çok seven, elinden kitap düşmeyen annem bendeki merakın farkındaydı. Çok daha küçük yaştayken bir gün okuduğu kitaba bakarak, “Anne, kitap insanla konuşur mu?” diye sorduğumu hatırlarım.

O da bana, “Evet yavrum, kitap insanla konuşur” demişti gülerek...

Daha sonraları zaman zaman okuma üzerine onunla uzun konuşmalar yapmaya başlamıştık. Geceleri geç yatardı annem. Ben de dizinin dibine oturur, okuduklarını anlatmasını bekledim. Onu dinlerken de dünyayı unutturdum.

Annem bana öyküler okumamı öğütledi. O zamanlar ülkemizde çocuk yayımları yok denecek kadar azdı. Evimize giren tek gazete de *Cumhuriyet*'ti.

Babama başvurduğum. Bana kitaplığında bulunan romanlardan beğendiğimi seçip okumamı söyledi. Babam tarihe meraklıydı. Kitaplığının büyük bir bölümünü tarih ciltleri dolduruyordu. Bunların arasında *Monte Kristo*, *Pardayanlar*, *Lükres Borjia*, *Şeytan Mağaraları*, *Fantoma*, *Arsen Lüpen* gibi detektif ve avantür romanlar ile Jules Verne'in “Seyahatnâmeler”i ve Namık Kemal'in *Cezmi*'sinden, Ahmet Mithat Efendi'nin *Hasan Mellâh-Hüseyin Fellâh*'ına kadar büyük ve ünlü Türk yazarlarının külliyatı yer alıyordu.

Bu sonuncular bana göre çok ağır kitaplardı. Bu yüzden ben de “Seyahatnâmeler” arasından, *On beş Yaşında Bir Kaptan* adlı küçük romanı seçtim. Böylece ilk okuma zevkini Jules Verne'in bu çeviri kitabında tattım.

Evet, beni roman tutkusuna iten, babamın kitaplığındaki bu “Seyahatnâmeler” olmuştur. Ahmet İhsan Tokgöz tarafın-

dan Türkçe'ye çevrilmiş bu romanlar bizim masal faslını geride bıraktıran son derece çekici geniş bir ufuk açmıştı önümde...

Bu çeviriler hem eski harflerle hem de benim anlamakta zorluk çekebileceğim ağıdalı bir Osmanlıca'yla yazılıydı. Ama ben bu yazıyı gürül gürül okuyor, bu Türkçe'yi şaşılacak bir kolaylıkla söküyordum. Anlayamadığım sözcüklerin anlamlarını boyuna büyüklerime sorup öğrenerek tabii...

Artık bir okuma humması sarmıştı beni. *Gizli Ada, Kaptan Grant'ın Çocukları, Deniz Altında Yirmi Bin Mil, Seksen Günde Devriâlem, Çin'de Seyahat, Karpatlar Şatosu* vb...

Millet Caddesi üzerindeki evimizden Cerrahpaşa'daki özel Hilâl İnas İlkokulu'na gidiyordum. Hatırladığıma göre o zamanlar (1925-1929) caddeler rahat, temiz; yollar güvence içindeydi. Barış ve huzur dolu günlerde yaşıyorduk.

Güneşli bir akşamüstü Aksaray'a inmiştim. Aksaray meydanında, Valide Camii'nin karşısında bir muvakkithâne¹ vardı. Oraya vardığım sırada annemin Beyazıt yönünden geldiğini gördüm. Ana-kız muvakkithânenin köşesinde karşılaştık. Annem çantasından orta çapta bir *Lûgat Naci* çıkararak, "Bak Kerime" dedi, "okuduğun kitaplarda anlamını bilmediğin sözcükleri bundan böyle bu sözlükte bulacaksın. Kolaylık ve rahatlık sağlayacak sana bu sözlük..."

Anneciğimin genç yüzünü aydınlatan şefkat ve muhabbetle bezenmiş o gizli heyecanı hiç unutamam. Küçük kızında olağanüstü nitelikler sezinlemişçesine içten içe mutlu ve gururlu bir hâli vardı.

Artık sorunlarımı kendi kendime çözebildiğimden kitapları gözlerden gizlenerek okumayı sever olmuştum. Çok defa gündüzleri selamlık odasına kapanır, orada yalnız başıma okumaya daldardım. Hatta bir gün bir de perde germiştim bu odadaki cumbaya. Perdenin ardında, dizlerimin üzerine yerleştirdiğim kalın cildiyle koskoca *Şeytan Mağaraları*'na dalıp gitmiştim. Tepemde bir soluk hissederek başımı kaldırdığımda, rahmetli dayımın perdenin üzerinden uzanmış bana baktığını gördüm.

1 Muvakkithâne: Büyük camilerin yanında, güneşe bakarak zamanı bildiren muvakkit'le bu işe ait aletlerin ve saatlerin bulunduğu yer.